

Nhật ký của mẹ

Tác giả: HOÀNG THỊ MỸ TRANG

15-5-1947, *Hạnh phúc khi con chào đời*

Mẹ viết những dòng chữ này khi con ra đời vừa được bảy ngày. Đêm nay trăng sáng dịu và lòng mẹ thấy yên ấm lạ. Đứa con gái mà từ lâu ba mẹ hằng mơ ước đã đến trong cuộc đời đầm ấm của ba mẹ như một nụ hoa hồng thắm của mùa xuân. Bây giờ mẹ chẳng muốn gì hơn là lớn lên con của mẹ sẽ đẹp, hiền hậu, thông minh và nhất là sẽ rất mực đoan trang con nhé.

Căn buồng con nằm có cửa sổ nhìn ra dòng sông muôn lộng gió. Những chiều mưa đều được ngăn lại bởi cánh cửa sổ để con được nằm yên ấm. Cửa buồng trước nhìn ra sân, bên hông là khu vườn hoa lá xanh tươi, những bông hoa trang Nhật Bản khoe sắc đón mừng ngày con ra đời còn đỏ thắm trong nắng mai.

Ngủ đi con nhé, con yêu của mẹ. Nhìn con ngủ, mẹ như quên hết mọi lo sợ khi giặc giã đang giày xéo đất nước. Ước gì lớn lên con chẳng còn phải nghe tiếng giày đinh đi tuần trong đêm khuya ròn rợn. Kia, sao con lại khóc? Mẹ ẵm con lên đặt cạnh bầu sữa nóng và dịu dàng cất tiếng ru ầu ơ, ví dầu,...

19-12-1947, *Mùa thu rồi ngày hăm ba*

Hôm nay là ngày sinh nhật thứ 23 của mẹ, bỗng dưng mẹ muốn ghi lại cho con những gì mẹ đang nghĩ miên man trong lòng. 23 năm trước đây và hôm nay cách xa nhau có biết bao ngày tháng vui buồn. Biết bao kỷ niệm đã trôi qua mau từ thuở mẹ còn nằm trong nôi. Còn đâu những đêm trăng sáng nô đùa hồn nhiên trước sân nhà, những đêm trăng buồn ngồi học ở ký túc xá trường nữ sinh áo tím, những đêm trăng man mác của mùa hè thương nhớ, những đêm trăng vàng ban đầu của đời vợ chồng và rồi là những đêm trăng dịu ngọt khi con ra đời. Giờ cũng là một đêm trăng sáng soi trên những lá dừa trước sân, con đang say ngủ và ba con đang nói chuyện với bác năm con ngoài trước.

Hăm ba tuổi mà mẹ cứ như là già lắm, chắc có lẽ tại mẹ lo lắng quá nhiều hờ con? Mà không lo sao được, thanh niên trong làng lớp bị bắt, lớp bỏ đi biên biệt. Nhiều khi xuống bến giặt đồ buổi sáng, mẹ thấy ở giữa dòng một thân người lặng lẽ trôi ra vàm sông... Mẹ nhớ rõ hôm nào đây ba ẵm con vào lòng nhìn con say sưa hát:

" Mùa thu rồi ngày hăm ba, ta đi theo tiếng kêu sơn hà nguy biến...".

Mẹ cảm thấy hình như ba con đang dự định một chuyện gì mà chưa cho mẹ biết. Mẹ muốn khóc và mẹ đang khóc đây con ơi! Phải chi người Pháp đừng trở lại xứ mình thì giờ đây có lẽ ba mẹ đang ngồi bên nhau ngắm ánh trăng màu xanh biếc chập chờn trên dòng sông sóng gợn lăn tăn.

8-4-1948, Những ngày vắng cha

Bây giờ là bốn giờ chiều, mẹ đang ngồi nơi bàn viết của cô tám con, chỗ nhìn ra cây mận xanh. Trời bên ngoài đang mưa những giọt mưa đầu mùa. Đáng lẽ mẹ lại viết ở đây rằng mẹ muốn khóc và khóc thật nhiều cho bằng cơn mưa rào ngoài kia, nhưng mẹ nghĩ cuộc đời sanh ra là phải phấn đấu, nhứt là cuộc đời con gái trong thời ly loạn. Ba con đã ra đi như dự tính trước với người bạn về từ chiến khu. Mẹ đã ẵm con ra bên sông để con được nhìn ba lần chót, con thơ ngây mở cặp mắt to đen láy nhìn theo chiếc xuồng chở người cha yêu dấu rời xa bến, còn mẹ thì cố gượng cười để tiễn biệt người thương yêu nhất của đời mẹ. Từ đó mẹ côi cút nuôi con, buồn thì thật buồn nhưng lại bớt lo âu. Và lại mẹ còn có con, càng lớn con càng giống ba với đôi mắt tinh anh, tươi vui, hồn hậu, những ngón tay thon dài như búp măng.

Ảnh minh họa

Ông bà nội lại càng thương mẹ hơn, đùm bọc che chở, nhiều khi mẹ cảm động đến ứa nước mắt. Thôi con nhé, mẹ con mình cứ sớm trưa cơm cá, vui với cảnh ngộ mới, đợi chờ ngày độc lập hòa bình. Mẹ lại muốn nói phải chi, ờ, phải chi đừng có người Việt nào ham tiền, chực tước theo Tây thì đâu đến nỗi điêu linh tang tóc như vậy. Thôi mẹ đừng bứt để đi nấu cơm chiều con nhé!

4-12-1954, Niềm vui ngày đoàn tụ

Ba con đã về sau chiến thắng vinh quang của dân tộc. Làng quê lại rộn ràng tiếng cười mừng ngày thanh bình. Người ta kể cho nhau nghe những đau khổ nhọc nhằn của người ở lại, những hiểm nguy, phần khởi của người ra đi. Bây giờ thì hết thật rồi những máu và nước mắt nhỏ xuống cho đất nước được sống còn đến ngày nay. Gặp lại ba, ban đầu con ngỡ ngàng như trước một người không quen nhưng chỉ vài hôm sau là hai cha con quấn quít nhau không rời, con say mê nghe chuyện em bé tắm dầu, chuyện những chước kỳ diệu đánh Tây, chuyện những con rắn sống trăm năm trên rừng thẳm, nằm yên thì như khúc cây mục, những con cọp xám ăn thịt người... Còn mẹ thì sung sướng vô cùng. Ba con đó, vẫn hiền hậu vui cười, đôi mắt vẫn sáng tinh anh và vẫn thu phục dễ dàng trọn vẹn tình yêu của mẹ như thuở nào. Ba con sẽ đi dạy học trở lại, còn mẹ thì trọn đời là một người vợ hiền cho xứng đáng với ba con.

Chiều nay đẹp quá, dòng sông nhấp nhô một màu bạc chói chang của nắng từ trên cao rọi xuống đùa nghịch làm hồng đôi má mẹ, ba con nói tóc của mẹ óng mượt như tơ trời. Nước sông trong xanh, chỗ cạn có thể thấy những mảnh chén, những hòn sỏi nằm yên ở đó từ lúc nào, từng đàn cá lội tung tăng, có những con cá đỏ mang chao mình đưa hàng vây trắng sáng đón ánh mặt trời, những con lòng tong ăn móng rào rào, thỉnh thoảng giục mình chạy trốn lũ điều hâu dưới đám lá dưới ven sông. Mẹ mặc bộ đồ bà ba trắng, nắng làm mồ hôi ướt đầm sau lưng, ba con ngồi thật gần mẹ, âu yếm hôn những sợi tóc mẹ bay

lất phất theo gió mát của buổi chiều. Ôi! tình yêu! Ai dám bảo tình yêu sẽ chết dần sau ngày cưới? Mẹ nghe lòng mình cũng xao xuyến như cái thuở ban đầu lưu luyến, hạnh phúc tuyệt vời đang ở bên mẹ đây và mẹ muốn những buổi chiều của mẹ sẽ mãi mãi như buổi chiều nay.

24-10-1959, Nước mắt lại rơi

Mấy hôm nay trời đã sang mùa, mưa thường đến lúc chiều buông và đêm xuống. Gió thổi bần bật như muốn làm tung cánh cửa sổ buồng con ra. Con đã đi học từ trưa, chỉ còn lại mẹ cùng với nỗi buồn rầu khôn tả. Mẹ muốn khóc đây con ơi, nhưng nước mắt còn đâu nữa sau những đêm dài thao thức nhớ thương hờn trách. Đời mẹ sanh ra là để yêu thương, mẹ chưa bao giờ biết lớn tiếng với ai nhưng bây giờ thì mẹ không ngăn được lòng mình nữa, sự bất công đã rõ ràng quá và sự tàn ác cũng vậy. Người ta đã bắt cha con đem giam cầm đánh đập chỉ vì cha con đã theo kháng chiến trước đây. Mẹ và nội con đã khóc van xin hết lời, bán cả tư trang ngày cưới của mẹ mà vẫn chỉ lo được cho ba con khỏi chết, còn thân phận tù đày thì chẳng biết đến ngày nào.

Những buổi chiều vàng của đời mẹ đã trở thành những đêm đen hãi hùng. Làng xóm lại vắng tiếng cười ha hả của người già khi đắc chí, ai nấy đều sợ hãi, nhút nhát là gia đình những người yêu nước cũ. Đám trẻ con ngỗ nghịch ngày trước có đứa trở thành nỗi kinh hoàng của mọi người từ khi chúng khoác lên bộ đồ kaki đen, vai mang súng trường. Thằng Liễu bây giờ làm hội viên cảnh sát, mới mấy tháng mà đã cất được ngôi nhà bằng gạch ngói, xi măng mua chịu, thợ là những người dân làng bị bắt giam vô cớ muốn "chuộc tội". Cũng bằng tiền "chuộc tội" bọn thằng Quăn, thằng Rong mua vườn sấm đất, nghênh ngang chẳng cần kính nể gì ai hết. Không khí ngột ngạt khó thở vô cùng, mẹ nản lòng quá. Con vẫn chưa về, mẹ chạy ra bên sông thẫn thờ nhìn lên phía chợ. Mùa nước lũ ngập bờ, đàn cá trồn biệt chỗ nào. Mẹ nhớ lời ba con kể ngày xưa còn nhỏ khi nước lũ từ trên rừng xa rủ nhau cuộn cuộn về xuôi, buổi sáng cùng lũ trẻ hàng xóm đi vớt trái tràm, trái gà, hột cao su, củi rìu, hay cắm cần câu theo bụi lùn được những con cá chạch lấu đem về kho tiêu. Thì ra nước lũ vẫn còn là niềm vui thật đậm đà của tuổi thơ, miễn là thôn xóm được bình yên. Bây giờ thì súng không còn nổ nhưng máu và nước mắt lại đổ nhiều hơn, lặn lẽ hơn và thấm sâu hơn trong lòng đất cũng như trong trái tim của mỗi người.

Mẹ đi thấp nhang đây, trời tối rồi, sao hôm nay con về trễ vậy?

16-5-1962, Nhớ thương và hy vọng

Thấm thoát con đã tròn 15 tuổi, mẹ vừa đọc lại cả đoạn đời mẹ con mình trên quyển sổ đã phai màu. Mười lăm năm trôi qua, từ lúc con còn là đứa bé khóc oa oa đòi bú cho tới bây giờ, mẹ chỉ thấy vón vện có mấy năm hạnh phúc, còn thì là thương nhớ, là đau khổ và là ước mơ của một ngày sum họp. Ba con đang sống trong ngục tù Côn Đảo, mẹ thường van vái Phật trời cho ba con đừng bỏ xác ngoài đó, vì trong niềm tuyệt vọng của mẹ đã lóe lên vài tia hy vọng. Bây giờ thì mẹ sống vì chút hy vọng mong manh nhưng dấu sao cũng hiện hiện lên rồi. Tiếng mở Đồng Khởi đã vang dậy khắp miền Nam, quê hương của những người bình dị, tha thiết yêu mến ruộng vườn và đêm nào đã

đồng lòng đứng lên một lần nữa đáp lại tiếng kêu đền nợ nước. Lũ
thằng Liễu, thằng Rong và đám lính dưới tay ngày càng hung ác.

Chúng bắn giết đánh đập không biết bao nhiêu bà con cô bác trong
xóm rồi. Chúng cũng hay dòm ngó nhà mình, mẹ sợ quá, con mắt thằng
Quần chỉ còn có màu đỏ ngầu như màu máu của bác hai Thanh và thằng
Kha mà nó giết ngay trước làng vì thù oán không cưới được con Đẹp.
Thời xưa còn giặc Tây, làng xóm cũng hãi hùng nhưng chưa đến nỗi
này, cơm đưa lên miệng không buồn nhai nuốt. Lạ nhất là chúng nó
vẫn tưởng giết người như vậy không có gì ác cả, có lần nó cắt nghĩa
về quốc kế dân sinh, về chánh nghĩa cộng hòa nhân vị, về cộng đồng
đồng tiến như là đang làm một cột trụ cho "chánh nghĩa quốc gia",
nhân danh đó nó có quyền giết người vô tội mà lương tâm vẫn bình
yên. Xóm làng ai cũng mong cho du kích diệt trừ giùm ba con thú dữ
đó đi mới mong đỡ khổ được phần nào.

Mẹ đã qua hết nửa đời người rồi mà trái tim vẫn se thắt như còn rất
trẻ, mẹ nhớ ba con không lúc nào nguôi. Có những buổi chiều tắt
nắng, mẹ ngồi bên bờ sông nhìn hoàng hôn phủ xuống đồng nội, ráng
mây hồng ở chân trời như vùng lửa đang đốt cháy quê hương. Cuối
chân trời có lẽ là hòn đảo chơ vơ nơi ba con kéo lê chuỗi ngày héo
hôn, tàn tạ. Mẹ nghĩ chắc chẳng bao giờ ba con hồi tiếc sao ngày
trước không ra làm quan cho Tây, để bây giờ cũng quyền cao chức
trọng, tiếp nối những ngày sâm banh, sữa bò. Con người của ba con
chỉ có thể là con người bất khuất sẵn sàng hy sinh tất cả để cho
đất nước được độc lập tự do. Hôm qua nhìn con mẹ bỗng thấy con đẹp
vô cùng, những nét thanh tú của ba con như vương vấn ở một nơi nào
đó trên khuôn mặt con, có thể ở nụ cười, có thể là ở vầng trán, có
thể ở cặp mắt, đôi mày; mà cũng có thể là ở tất cả những thứ đó.

Dòng sông của mẹ, con nước thảng năm lại trong xanh biên biếc chảy
về lòng đại dương, như biết nghe tiếng gọi rửa hồn của biển. Ngày
đêm, ngày đêm nước miên man trôi đi, không gì ngăn cản được. Buổi
sớm mai ngồi trên bến sông nghe tiếng sóng vỗ nhẹ vào bờ, mẹ tưởng
chùng như dòng nước xanh kia đang an ủi, vỗ về lòng đất. Nỗi đốn
đau của đất thì to lớn vô cùng nên dòng nước cứ hoài hoài cất tiếng
hát rạt rào vời vợi ru hời. Mẹ lại nhớ ba con nữa rồi, không biết
dòng nước mắt xót xa của mẹ rơi trên sông có nổi trôi đến tận miền
xa xăm ấy không con?

4-9-1967, Dòng sông hy vọng

Ngày mai con lên đường sang Bỉ học, lát nữa mẹ sẽ đặt quyển nhật
ký này vào hành trang của con để con giữ nó suốt đời như vật lưu
niệm của mẹ. Hai mươi lần xuân qua, con đã thành một thiếu nữ rất
mục yêu kiều như ý mẹ muốn ngày con mới ra đời. Nhưng lời mẹ ước
ngày xưa lại khác xa với sự thật. Bom đạn áp bức, tàn bạo của người
Mỹ lại càng nhiều gấp bội, gấp trăm lần hơn trước. Đồng ruộng hoang
vu, đám trẻ trang lứa còn thì lại ra đi biệt. Thằng Quần đã
trả xong món nợ máu ngút trời của nó, trong nỗi hân hoan của bà
con. Còn hai đứa kia thì xin hoán cải, thế sẽ không bao giờ tái
phạm tội ác, mẹ nghe cũng đổi giận làm vui, hai đứa đó chỉ vì dốt

nát và tham lam chớ lương tâm nào mà không tự dày vò trong đôi lúc chợt ngẫm lại thân phận mình bị ngàn con mắt khinh khi hờn oán.

Nhưng mẹ lại lo sợ cho con, tên trung úy bảo an cứ la cà đến nhà mình hoài. Con phải đi khỏi nơi này, dù mẹ đau lòng lắm khi xa thêm một người thân yêu của mẹ nữa. Chứ con đã viết thư cho mẹ biết là sẵn lòng cấp dưỡng cho con. Rồi đây bên dòng sông vắng sẽ chỉ còn có mình mẹ với ông bà nội con già nua tuổi tác. Buổi sáng mẹ sẽ nhìn thấy ánh nắng ban mai chan hòa trên sông nước để nghe niềm hy vọng năm nào lớn lên không ngừng cùng với tin thắng trận dồn dập đến từ mọi nẻo đường đất nước. Mẹ sẽ gửi trọn tình thương của mẹ cho dòng sông mang đi thấm vào đồng lúa héo hon của quê hương mình, mẹ sẽ bảo sông chia một phần tình thương ấy đem luân lưu trong biển cả, đến thật gần ba con và những người bạn trên hải đảo ngục tù, hẹn ngày hội ngộ không còn xa nữa.

Và một ngày nào đó đi dạo chơi trên bờ Bắc Hải của cánh đồng Flandre xứ Bỉ, con hãy lắng nghe trong tiếng sóng vỗ rạt rào lên bãi cát chút tình yêu của mẹ gửi đến cho con từ mảnh đất quê hương đang oằn oại dưới mưa bom này”

HOÀNG THỊ MỸ TRANG

Báo Giải Phóng (nước Bỉ, 1968)